

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-1

Brno 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Azu design, s. r. o.
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce	Hlinsko – Kouty I. Oboustranně plošně retušovány hrot se čtyřmi přiloženými uštěpy (obr. 3, str. 23).
Cover Photography	Hlinsko – Kouty I. Bifacial point with four refitted flakes (Fig. 3, Pg. 23).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Resumé

Hlinsko (Přerov District), “Kouty”, Podhůra Quarry. A small collection of Upper Paleolithic artefacts – retouched flakes made from erratic flint were found in the field of “Kouty”, Hlinsko cadastral territory.

MIKULOV (K. Ú. MIKULOV NA MORAVĚ, OKR. BŘECLAV)

Habánská ulice. Paleolit? Ojedinelý nález. Povrchová prospekce. Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově.

Na podzim 2017 provedlo Regionální muzeum v Mikulově povrchovou prospekci na severo-severozápadním svahu Svatého kopečku podél polní cesty, která vychází z Habánské ulice jihovýchodním směrem. Výsledkem prospekce je nález úštěpu s místní retuší na ventrální straně (př. č. 44/2017; S-JTSK: X=-601353 Y=-1205644). Surovinou úštěpu je červený radiolarit. Při zohlednění kamenné suroviny a vyvýšené polohy lze uvažovat o paleolitickém stáří nálezů.

Petr Kubín, František Trampota

Resumé

Mikulov (Mikulov na Moravě Cadastre, Břeclav District), Habánská Street. A flake with local retouch made from red radiolarite was found on the north-north-western slopes of the Holy Hill in Mikulov.

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

„Za Suchánkem“. Paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Trať „Za Suchánkem“ se nachází na západním okraji obce. Byla zde identifikována polykulturní lokalita (s podrobnějším popisem srov. Kuča, Kučová 2015). Mezi charakteristickým materiálem různých pravěkých kultur byl mezi početnou štípanou kamenou industrií jordanovské kultury nebo kultury s lineární keramikou vyzvednut i větší silně patinovaný úštěp z blíže neurčené kvalitní suroviny (silicit severské provenience?). Vzhledem k absenci doprovodného materiálu podobného charakteru se k bližší dataci nedá vyjádřit (mladý paleolit?). Vzhledem k intenzivnímu mladopaleolitickému osídlení v okolí místa nálezů lze nálezů tohoto typu předpokládat (cf. Škrdla *et al.* 2012).

Jitka Kučová, Martin Kuča

Literatura

Kuča, M., Kučová, J. 2015: Nálezy jordanovské kultury z Mohelna, okr. Třebíč. *Západní Morava* 19, 139–145.

Škrdla, P., Vokáčová, J., Knotek, P., Rychtaříková, T. 2012: Mohelenský region na počátku mladého paleolitu. *Přehled výzkumů* 53(1), 9–39.

Resumé

Mohelno (Třebíč District), “Za suchánkem”. A strongly patinated flake was collected near the western margin of Mohelno, in the “Za suchánkem” field.

OŘECHOV (OKR. BRNO-VEŇKOV)

„Kabáty“, Ořechov IV. Bohunicien. Sídliště. Systematický výzkum.

V březnu a červenci 2017 jsme navázali dalším systematickým výzkumem bohunické lokality Ořechov IV na předchozí sezónu z roku 2016 (Škrdla *et al.* 2017b). Zatímco v roce 2016 se naše pozornost zaměřila na oblast, kde jsme při sondážích v roce 2013 našli intaktní sedimenty s ohništi (Ořechov IV – východ; cf. Škrdla *et al.* 2017a), v roce následujícím jsme prozkoumali plochu nacházející se v hlavním klastru povrchových nálezů.

V prosinci 2016 jsme díky hluboké orbě, která na lokalitě proběhla, objevili místa s vyoraným světlehnědým sedimentem s příměsí navětralého granodioritu (nacházejícího se zde v podloží), jež obsahoval velké množství štípaných kamenných artefaktů. V prostoru jsme provedli sondáž, při níž byly získány hojné artefakty z intaktního sedimentu a zachycena část erozního koryta (Škrdla *et al.* 2017a). Na tuto sondáž jsme v březnu a červenci 2017 navázali systematickým výzkumem. Za pozornost stojí skutečnost, že oproti modelu, který predikuje možnou přítomnost intaktních sedimentů s artefakty na okraji povrchového klastru (cf. Škrdla *et al.* 2016), byly v tomto případě intaktní sedimenty zachyceny v nenápadné depresi přímo v prostoru hlavního povrchového klastru.

Výzkum probíhal ve čtvercové síti o rozměrech 1 × 1 m, kde každý čtverec byl dále rozdělen na subčtverce o rozměrech 0,5 × 0,5 m. Veškerý sediment byl dále plaven na sítích s rozměry ok 3 × 3 mm a všechny artefakty byly zaměřovány. V průběhu obou sezón v březnu a červenci tak byla prozkoumána plocha celkem 25 m² (obr. 2). Podloží bylo tvořeno většinou navětralým granodioritem, na který nasedaly v jihozápadní části zkoumané plochy jílovité sedimenty patrně terciérního stáří.

V první fázi výzkumu jsme odkryli plochu 15 m². V ploše jsme zachytili několik erozních koryt: v severozápadní části plochy se jedná o část koryta K1, které se ze severního okraje zkoumané plochy táhlo jižním směrem a posléze vyklíňovalo; v jeho blízkosti se nacházelo ohniště (vzhledem k předchozím nálezům ohniště z plochy Ořechov IV – východ označeno jako ohniště H6; Škrdla *et al.* 2017a) a v jeho bezprostřední blízkosti jamka ledvinovitého tvaru (K2), na jejímž dně ležely dva větší kameny se stopami opracování (křemen a mikrodiorit) a pod nimi se nacházela uhlíkatá čočka (Škrdla *et al.* 2017a). Větší část zkoumané plochy pak byla tvořena výraznou depresí K3, která v jižním profilu dosahovala hloubky až 25 cm. Právě v této depresi, v její centrální části, bylo nalezeno největší množství artefaktů a zaznamenána největší hustota vypravených nálezů, a to již při březnovém výzkumu (Škrdla *et al.* 2017a, obr. 3). Z toho důvodu jsme v červenci zkoumanou plochu rozšířili jižním směrem, a to o 10 m², přičemž se nám podařilo zachytit západní okraj K3. Deprese však dále pokračuje východním směrem. Podle provedených analýz hustoty výplavů a zaměřených artefaktů lze však v tuto chvíli soudit, že severním směrem je koncentrace nálezů v intaktních sedimentech zničena orbou, západním a jižním směrem hustota nálezů radikálně klesá (zřejmě jde o okraj koncentrace) a dá se očekávat, že hustota nálezů bude klesat i východním směrem.

Již při první sondáži v roce 2016 překvapilo velké množství artefaktů vyoraných z intaktních sedimentů, především však drobných šupinek nacházejících se v hroudách sedimentu na povrchu pole. Při samotném výzkumu pak bylo získáno bez mála 30 000 artefaktů a 500 g červeného barviva. Většina artefaktů byla získána plavením sedimentu, 1347 artefaktů bylo zaměřeno. V surovinovém spektru jednoznačně převládá rohovec typu Stránská skála (83,37 %), doplněn rohovcem typu Krumlovský les (8,2 %), 6,5 % artefaktů bylo přepáleno; z ostatních surovin se objevil křemen, mikrodiorit a moravský jurský rohovec. Technologie je výrazně levalloiská, ale v porovnání s kolekcemi ze Stránské skály je industrie drobnější, více čepelovitá (hroty jsou více prodloužené) a výrazně se objevuje mikrolitická složka (metricky čepele a čepelky s průměrnou maximální šířkou 7 mm). Mikrojadra a rydla, která by sloužila k výrobě mikrolitické složky, v souboru chybí. Mezi retušovanými nástroji převažují škrabadla, která doplňují příčně retušované artefakty, vruby, retušované čepele, hroty, úštěpy a zlomky retušovaných nástrojů (Škrdla *et al.* 2017a; Škrdla 2017).

Vzorek uhlíků z ohniště H6 poskytl datum 35,586m ±419 cal. BP (Poz-91470) a vzorek z jamky K2 poblíž tohoto ohniště 39,960 ±769 cal. BP (Poz-91471) (kalibrováno pomocí programu CalPal, ver. 2016.2 na křivce IntCal13; Weninger, Jöris 2008; Reimer *et al.* 2013). Jelikož se rozptyly pravděpodobnosti těchto dat nepřekrývají, je třeba k jejich inter-

pretaci přistupovat opatrně a považovat je za minimální. Vzorky totiž byly odebrány ze sedimentu těsně pod ornici a v úvahu přichází možnost kontaminace. Datování dalších dvou vzorků – rozptýlených uhlíků z prostoru jihovýchodního okraje koncentrace – k vyřešení otázky chronologie nepřispělo: získána byla data 977 ±35 cal. BP (Poz-94568) a 1903 ±36 cal. BP (Poz-94567).

Závěrem lze konstatovat, že byla odkryta prostoro- vě vymezená koncentrace nálezů v okolí strukturovaného ohniště s jamkou. Na základě nálezů dalších artefaktů v podobné situaci (ve vyoraných intaktních světlehnědých sedimentech) ve vzdálenosti 5–10 m jihovýchodně zkoumané koncentrace nelze vyloučit přítomnost dalších intaktních situací.

Tereza Rychtaříková, Petr Škrdla,
Jaroslav Bartík

Literatura

Reimer, P. J., Bard, E., Bayliss, A., Beck, J. W., Blackwell, P. G., Bronk Ramsey, C., Buck, C. E., Cheng, H., Edwards, R. L., Friedrich, M., Grootes, P. M., Guilderson, T. P., Haffidason, H., Hajdas, I., Hatté, C., Heaton, T. J., Hogg, A. G., Hughen, K. A., Kaiser, K. F., Kromer, B., Manning, S. W., Niu, M., Reimer, R. W., Richards, D. A., Scott, E. M., Southon, J. R., Turney, C. S. M., van der Plicht, J. 2013: IntCal13 and MARINE13 radiocarbon age calibration curves 0–50 000 years calBP. *Radiocarbon* 55(4), 1869–1887.

Škrdla, P. 2017: *Moravia at the onset of the Upper Paleolithic*. The Dolní Věstonice Studies 23. Brno: Czech Academy of Sciences, Institute of Archaeology, Brno.

Škrdla, P., Nejman, L., Rychtaříková, T. 2016: A method for finding stratified sites: Early Upper Palaeolithic sites in southern Moravia. *Journal of Field Archaeology* 41(1), 47–57.

Škrdla, P., Rychtaříková, T., Bartík, J., Nejman, L., Novák, J. 2017a: Ořechov IV: nová stratifikovaná lokalita bohunicinu mimo brněnskou kotlinu. *Archeologické rozhledy* LXIX(3), 361–384.

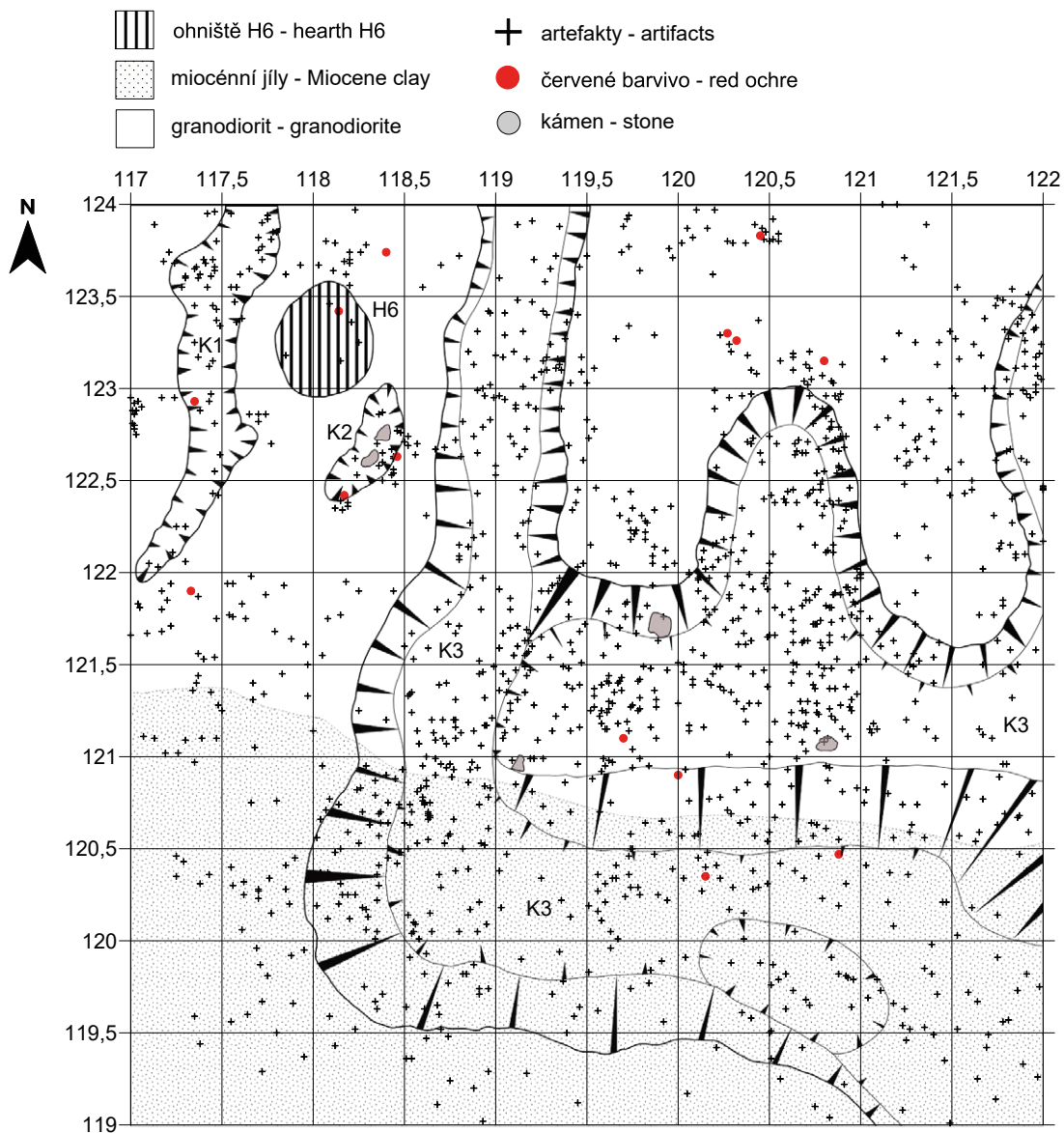
Škrdla, P., Rychtaříková, T., Novák, J., Mlejnek, O., Záhorák, V., Bortel, R. 2017b: Ořechov (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 58(1), 144–146.

Weninger, B., Jöris, O. 2008: A 14C age calibration curve for the last 60 ka: the Greenland-Hulu U/Th timescale and its impact on understanding the Middle to Upper Paleolithic transition in Western Eurasia. *Journal of Human Evolution* 55, 772–781.

Resumé

Ořechov (Brno-venkov District), “Kabáty”. A systematic excavation of a shallow depression filled with intact sediments containing in situ artifacts located within the Ořechov IV surface artifact cluster was realized during spring and summer 2017 (Škrdla *et al.* 2017a, 2017b). In total the excavated area reached 25 m² and has produced a collection of 30,000 artifacts (as a result of intensive wet-sieving). Eighty percent of the artifacts are made from Stránská skála-type chert, supplemented by Krumlovský les-type chert (8%), other local raw materials (3%), and unidentified burnt rocks. Techno-

logically, the collection is characterized by numerous products of Levallois technology. A very unique feature of this assemblage are microblades and bladelets. The prevailing tool types are Levallois points followed by end scrapers (flat and not massive). The retouched tool spectrum is completed by retouched blades and their fragments, truncated artifacts, a point tip, and a burin. Two available dates (from hearth H6 and a pit on its periphery) range from 41–35 cal. BP without a probability overlap and both of them are probably underestimates due to contamination (the samples were collected very close to the topsoil). The southeastern vicinity of the excavated area is promising for future test pits.

Obr. 2. Ořechov. Planigrafie výzkumu 2017.

Fig. 2. Ořechov. Planigraphy of the 2017 excavation.